

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ: YASA VE YÖNETMELİK TASLAĞI

Türk Tabipleri Birliği İşçi Sağlığı ve İşyeri Hekimliği Kolu, son dönemde işçi sağlığı ve işyeri hekimliği alanında yaşanan gelişmelere ilişkin 16 Mart 2009 tarihinde hekimlere yönelik açtıkları toplantıda, MSG

Değerli meslektaşlarımız,

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın işçi-memur sendikaları ile meslek örgütlerinin aleyhte görüşlerine rağmen, yaklaşık 3 yıldır çalışmalarını sürdürdüğü ve onlarca değiştirilmiş taslak hazırladıktan sonra 2008 yılı sonuna kadar yürürlüğe koymaya çalıştığı "İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısı"nı, başta ekonomik kriz ve işverenlere getireceği olası maddi külfetler gibi nedenlerle hayata geçiremeyerek yerel seçimler sonrasına ertelemiştir. Fakat; Çalışma Bakanlığı temsilcileri artık gizleme gereğini bile duymadan, her ortam ve fırsatta dile getirdikleri "piyasanın sıkıştırmalarının artması ve piyasanın basıncı" gibi siyasi neden ve tercihlerle, iktidarın uygulamakta olduğu Sağlıkta Dönüşüm Programı çerçevesinde 'İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği alanını da, sağlık sermayesinin yeni bir rant kapısı haline getirmek için var güçleriyle çalışmalarını devam ettirmektedirler.

Bu amaçla 26 Mayıs 2008 tarihinde yürürlüğe sokulan ve kamuoyunda "istihdam paketi" olarak bilinen 'İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun', işçi sağlığı ve işyeri hekimliği ile eğitimlerinin piyasa açılması 'politik hedef ve amaçları' doğrultusunda bazı yasal düzenlemeler yapmıştır. Yapılan bu düzenlemelerle başta 4857 sayılı İş Kanunu'nun 81. maddesi ve Çalışma Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin (ÇASGEM) teşkilat ve görevleriyle ilgili kanunlarda değişikliğe gidilerek amaçlanan hedefler doğrultusunda adımlar atılmıştır.

Yapılan yasal düzenlemeleri uygulamaya geçirmek amacıyla İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve geçtiğimiz yıl sonunda gündeme getirilen "İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile İşyeri Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmelik" taslağı ile çalışanların mesleki sağlık ve güvenliği piyasa

sunulmakta, iş sağlığı ve güvenliğinde çalışan personelin iş güvencesi ve mesleki bağımsızlığı ortadan kaldırılarak özel iş sağlığı ve güvenliği firmalarının önü açılmaktadır. Yönetmelik taslağıyla bilimselliğe, uluslararası sözleşmelere, kanunlara ve yargı kararlarına aykırı olarak bir kez daha deneme-yanılma, yap-boz düşüncesiyle bu alan oldu bittiye getirilmeye çalışılmaktadır. Çıkarılmak istenen yeni taslağın en belirgin özelliği işçi sağlığı ve iş güvenliği ile işyeri hekimliği hizmetlerinin, çalışanların üretim alanından çıkartılıp dışsallaştırılarak bakanlığın onay vereceği firmalar kanalıyla dışarıdan satın alınması ve iş sağlığı ve güvenliğinde çalışan personelin eğitimlerinin yine bakanlığın uygun göreceği kurumlar tarafından verilmesinin sağlanmasıdır.

Yönetmelik taslağında; 2003 yılından sonra edinilen işyeri hekimliği ve iş güvenliği uzmanlığı sertifikalarının geçersiz sayılacağı, bakanlık tarafından yetkilendirilecek kurum ve kuruluşlar tarafından bu eğitimlerin yeniden düzenleneceği, eğitimler sonrası Milli Eğitim Bakanlığı veya ÖSYM tarafından yapılacak sınavdan başarılı olanlara Çalışma Bakanlığı tarafından "İşyeri Hekimliği" ve "İş Güvenliği Uzmanlığı" sertifikalarının verileceği düzenlemeleri yer almıştır. Ayrıca işyeri hekimliği ve iş güvenliği uzmanlığı belgelerini aldıkları tarihten itibaren 7 yıl süre geçenlerin, yetkilendirilen kurum ve kuruluşlar tarafından verilecek ve süresi en az 24 saat olan 'bilgi yenileme eğitimine' katılma zorunlulukları oldukları, bilgi yenileme eğitimine katılmayan işyeri hekimlerinin ve iş güvenliği uzmanlarının belgelerinin geçersiz sayılacağı, bilgi yenileme eğitimine katılınca kadar bu yönetmelik kapsamındaki görev ve yetkilerini kullanamayacakları ifadelerine taslakta yer verilmiştir. Yine yönetmeliğin yayımından itibaren 6 ay süreyle, iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanlar için

iş güvenliği uzmanlığı belgesi aranmayacağı düzenlemeleri taslağa konulmuştur.

Yürürlüğe girip giremeyeceği henüz belli olmayan bu tasarıya dayanarak; ÇASGEM'in resmi web sayfasından; sağlık sermayedarları için müjde, işyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanları için ise kötü bir sürpriz olarak 2003 yılından itibaren alınan sertifikaların geçersiz sayılacağı şeklinde yayımlanan duyuru, tam anlamıyla devletin vatandaşa karşı kurduğu tuzağa güzel bir örnek teşkil etmektedir. Fakat hala 'sosyal bir hukuk devleti' olduğu Anayasa'sında yazan ve bazı kurumların bu değerleri inatla savunduğu bir ülkede, durum ÇASGEM'in kimi kesimler için müjdeli olabilecek haberindeki gibi değildir...

Taslak halindeki yönetmeliğin yürürlüğe girse dahi, yukarıda belirtilen maddelerin yönetmelikte yer alıp alamayacağı ve uygulamaya girip giremeyeceği şüphelidir. Çünkü kazanılmış bir hakkın, yönetmelik düzenlemesinden önce geriye dönük olarak iptal edilmesi büyük bir hukuki ve idari hata olacaktır. Bu konuda 16 Aralık 2003 tarihinde çıkarılan ve şu anda yürürlükte olan "İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik", Türk Tabipleri Birliği tarafından dava edilmiş ve temyize gidilmesi sonucunda Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu (DİDDGK) 2 Aralık 2004 tarihinde almış olduğu kararla, şimdiki taslakta da yer alan mevcut yönetmeliğin 4. maddesindeki işyeri hekimi: 'bakanlıkça sertifikalandırılmış hekim' tanımı ile işyeri hekimlerinin eğitim ve sınavlarıyla ilgili 18.,19. ve 20. maddelerinin yürütmesini durdurmuştur.

Danıştay'ın içtihat kararının gerekçesinde; ÇASGEM'in hekimlere işyeri hekimliği konusunda eğitim veremeyeceği, ancak bakanlık personeli ile işçi, işveren ve yönetici personeli işyeri hekimliği konusunda bilgilendirmeyi amaçlayan eğitimler verebileceğini belirtmiştir. Ayrıca ilgili maddeleri iptal edilen yönetmelikte oluşturulan İşyeri Hekimliği Eğitim Komisyonu'nun yasal bir dayanağının olmadığı, işyeri hekimlerinin eğitim ve sınavlarında görev yetkisinin bulunmadığı hükmüne vararak; işyeri hekimliğinin Tıpta Uzmanlık Tüzüğü ile 'yan dal uzmanlığı' şeklinde düzenlenmiş bulunduğunu, ayrı bir tıp disiplini olan işyeri hekimliği konusunda Çalışma Bakanlığı'na eğitim verme ve sertifikalandırma yetkisi tanınmasının, uzmanlık eğitimi

veren üniversiteler ya da eğitim ve araştırma hastaneleri gibi kurumların devre dışı bırakılması şeklinde yorumlayarak bu eğitimlerin bakanlık tarafından düzenlenemeyeceğinin altını çizmiştir. Danıştay kararının sonuç bölümünde, işyeri hekimliği alanında örgütsel ve bilimsel donanımı olmadığı anlaşılan Çalışma Bakanlığı ile ÇASGEM'e ve İşyeri Hekimliği Eğitim Komisyonu'na, hekimleri işyeri hekimliği konusunda eğitime ve sertifikalandırma yetkisi verilmesi şeklindeki düzenlemede hizmet gereklerine uyarlılık görülmediğinden, şu andaki mevcut yönetmeliğin 4. maddesindeki işyeri hekimi tanımı (bakanlık tarafından belgelendirilmiş hekim) ile "işyeri hekiminin nitelikleri" başlıklı eğitim ve sınavla ilgili 18.,19. ve 20. maddelerin uygulanması halinde telafisi güç ve imkansız zararların doğacağı sonucuna ulaşarak yürütmeyi durdurma kararı vermiştir.

28.02.2006 tarihinde Danıştay 10. Dairesi'nin almış olduğu kararda ise, yürürlükteki yönetmeliğin 4. maddesindeki işyeri hekimi tanımı ile işyeri hekiminin nitelikleri başlıklı eğitim ve sınavla ilgili 18.,19. ve 20. maddelerini kesin olarak iptal edilmiştir. 10. Danıştay Dairesi bu kararında, işyerlerine hekim atanması ve denetiminin 6023 sayılı TTB Kanunu'nun 4.,5. ile Ek madde 1'e göre tabip odalarının yetkisinde olduğu sonucuna dayanarak, mevcut yönetmeliğin 25. maddesini de bu kanuna aykırı düzenleme içerdiği için iptal etmiştir. Danıştay işyeri hekimlerinin iş akdini gerekçe bildirmeden sona erdirmeye yetkisini tek taraflı olarak işverene verdiği ve iş akdi fesihlerinde ilgili tabip odasına bildirim yapılması zorunluluğu olduğu halde böyle bir bildirim içermediğinden yönetmeliğin 26. maddesini de iptal etmiştir. Ayrıca bu yönetmeliğe bağlı olarak SSK'nın (devredilen) 25.12.2003 tarihinde çıkartmış olduğu 3-222 Ek sayılı "Hekim yetkisi" konulu genelgesi ile 02.01.2006 tarihinde çıkarttığı 3-255 Ek sayılı "Hekimlerin İşyeri Sigortalılarına Kurumumuz Adına Reçete Yazma ve İki Güne Kadar İstirahat Vermesi" konulu genelgesi, TTB'nin dava etmesi sonucunda 2007 ve 2008 yıllarında Danıştay 10. Dairesi tarafından kesin olarak iptal edilmiştir.

Anayasa'da da yeri olan yükseköğretime ilişkin temel kurallar ve yargı kararlarına göre 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu gereğince; işyeri hekimliği uzmanlık eğitimi vermekle yetkili olan eğitim ve

araştırma hastanelerinde yada üniversitelerde hekimlere verilecek belli bir eğitim süreci sonucunda elde edilmesi mümkün bir uzmanlık seviyesidir. Bu duruma uygun olarak TTB'nin düzenlemiş olduğu İşyeri Hekimi Temel Eğitim Sertifika Kursları için 16 üniversite rektörlüğü ile TTB arasında protokol yapılmış olup, verilen işyeri hekimliği sertifikalarında 16 üniversite rektörünün imzasıyla birlikte TTB Merkez Konsey Genel Başkanı'nın imzası yer almaktadır. Dolayısıyla yasalarda ve yargı kararlarında açıkça belirtilmesine rağmen, hekimlere işyeri hekimliği alanında üniversitelerle birlikte TTB tarafından verilen eğitimlerin iptal edilmesi ve işyeri hekimliği sertifikalarının geçersiz kılınması şeklindeki bir düzenlemenin hukuki geçerliliği bulunmamaktadır. Böyle bir düzenlemeye gidilmesi ihtimalinde, TTB 6023 sayılı Kanun gereğince hak ve sorumluluğunun bulunduğu her konuda olduğu gibi, bu alanda da üyelerinin mesleki gelişimleri için eğitim verme görev ve yetkisi çerçevesinde örgütsel ve hukuksal mücadelesini kararlılıkla sürdürmeye devam edecektir.

Diğer yandan hekimleri işyeri hekimliği konusunda eğitime ve sertifikalandırma yetkisi için örgütsel ve bilimsel donanımı bulunmadığı yargı kararlarıyla tespit edilen Çalışma Bakanlığı'nın, bu tespiti bazı yasal düzenlemeler ve iktidar gücüyle aşma girişimleri Anayasa'nın, hukukun ve demokrasinin yok sayılmasıdır. Tüm bu nedenlerle Çalışma Bakanlığı'nın, yasalar ve bu konudaki yüksek yargı kararları ortadayken yönetmelik taslağındaki bu maddeleri muhafaza edebileceği düşünülmemektedir. Keza bu maddeler taslakta olduğu gibi çıkarılması düşünülen yönetmelikte yer alırsa TTB, tabip odaları ve sertifika sahibi işyeri hekimleri ile iş güvenliği uzmanları tarafından açılacak davaları Çalışma Bakanlığı'nın göz önünde bulundurması gerekecektir. Ayrıca bakanlığın yeni yönetmelik taslağındaki haliyle vereceği işyeri hekimliği ve iş güvenliği uzmanlığı sertifikalarının TTB, tabip odaları ya da TMMOB tarafından dava edilmesi durumunda, bakanlığın vermiş olduğu bu sertifikaların hukuki olarak geçerliliği tartışma konusu olabilecek, hatta mahkemeler tarafından daha önceki Danıştay kararları gereğince iptali söz konusu olabilecektir. Bu nedenle Çalışma Bakanlığı'nın maddi ve

manevi prestij kaybına yol açacak böyle riskli uygulamalara yeniden girişmesi kolay gözükmemektedir.

Konuyla ilgili olarak, Çalışma Bakanlığı'nın organizasyonu ile 30 Aralık 2008 tarihinde Ankara'da yapılan ve TTB'nin de sosyal taraf olarak katıldığı İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi'nin, 2006-2008 yılları İSİG Mevzuatı uygulamasının değerlendirme toplantısında, bakanlık yetkilileri İşçi Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısı'nın Başbakanlık'a gönderildiğini ifade etmişlerdir. Bu durumda çıkarılması düşünülen İSG Yasası nedeniyle şu anda yürürlükte olan mevcut yönetmelik ile hazırlanmakta olan yeni yönetmeliğin akibetlerinin ne olacağı, çıkarılacak yönetmeliğin yasayla uyumlu olup olmayacağı ya da değiştirilip değiştirilmeyeceği belli değildir. Bu toplantıda TTB tarafından şimdiye kadar üniversitelerle işbirliği halinde verilen eğitimlerin, bu alanda 20 yılı aşkın birikim ve tecrübesinin ortadan kaldırılmak istenmesinin bilimsel, hukuki ve idari yanlışlığı konusuna YÖK'te destek olmuştur.

TTB 1987 yılından beri 6023 sayılı Kuruluş Yasası'nın 1.,4. ve 28. maddeleri uyarınca, halk sağlığı ile ilgili ve hekimlerin mesleki gelişimleri için eğitim verme görev ve yetkileri çerçevesinde "işçi sağlığı, iş güvenliği ve işyeri hekimliği" alanında müdahildir. Bu konumunu yıllardır edinilen bilgi, deneyim ve kazanımlarla, tabip odalarıyla birlikte eşgüdüm halinde sürdürmektedir. Sonuçta; Türk Tabipleri Birliği 6023 sayılı Kanun'a dayanarak İşyeri Hekimi Temel Eğitim Sertifika Kursları'na, TTB ile işbirliği protokolü imzalayan üniversitelerle birlikte düzenlemeye devam etmektedir, ileride de devam edecektir. Bu nedenle meslektaşlarımız için, TTB ve üniversiteler işbirliğiyle düzenlenen işyeri hekimliği temel eğitim sertifika kurslarına katılmak ve sonucunda işyeri hekimliği sertifikası edinmek, doğru ve geçerli bir yol olacaktır.

Saygılarımızla.

Not: Sosyal Güvenlik Kurumu 20.05.2009 tarih ve 71 Sayılı "Hekimlerin İşyeri Sigortalılarını kurumumuz adına reçete yazma ve iki güne kadar istirahat vermesi" konulu genelgesini TTB'nin 12 yıldır sürdürdüğü mücadele çerçevesinde 'hukuku tanıyarak' yeniden yazdı. MSG.●